

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum fides informis sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

lectui, & dicitur uisio tota merces, quia inchoatur merces in intellectu, & consumatur in affectu. Meritum autem attribuitur charitati, quia primum mouens ad operandum opera meritoria est uoluntas, quam charitas perficit.

Ad vi. dicendum, quod plures esse perfectiones unius rei eodem ordine est impossibile. Gratia autem est sicut perfectio prima uirtutum: sed charitas sicut perfectio prima.

Ad vii. dicendum, quod actus fidei quod charitate procedit, est actus imperfectus, a charitate perfectione expectatus. Fides enim quantum ad aliquid, est prior charitate quantum ad aliquid posterior, ut dictum est.

Ad viii. dicendum, quod obiectio illa procedit de actu fidei, qui est secundum se, non prout est a charitate perfectus.

Ad ix. dicendum, quod quod superior uis perfecta est, ex eius perfectione relinquatur aliqua perfectio in inferiori, & sic cum charitas est in uoluntate, eius perfectio aliquo modo redudat in intellectum: & sic charitas non solum actum fidei, sed ipsam fidem informat.

Ad x. dicendum, quod a postolus in illis uerbis uidetur loqui de istis habitibus, non attendens rationem uirtutis in eis: sed magis secundum quod sunt quedam dona, & perfectiones. Unde in eadem confessione sermonis facit mentionem de prophetia, & quibusdam aliis gratis, gratis datis, quarum uirtutes non ponuntur. Si tamen loqueretur de eis in quantum sunt uirtutes quedam, adhuc ratio non sequitur. Contingit enim aliqua ex opposito diuidi, quorum tamen unum est alterius perfectio uel causa: sicut motus localis diuiditur contra alios motus, cum tamen sit causa eorum, & sic charitas contra alias uirtutes diuiditur, quantum sit forma earum.

Ad xi. dicendum, quod ratio potest dupliciter considerari. Uno modo secundum se: alio modo secundum quod regit vires inferiores. In quantum igitur est inferiorum uirtutum regitua, perficitur per prudentiam. Et inde est, quod omnes alie uirtutes morales, quibus inferiores perficiuntur, formantur per prudentiam sicut per proximam formam. Sed fides perficit rationem in se consideratam, prout est speculatiua ueri. Unde eius non est formare uirtutes inferiores, sed formari a charitate, quae alias format, etiam ipsam prudentiam, in quantum ipsa prudentia propter finem, qui est charitatis obiectum circa ea, quae sunt ad finem, ratiocinatur.

Ad xii. Dicendum, quod aliquid commune attribuitur alicui specialiter dupliciter: uel quia sibi perfectissime conuenit, sicut si cognoscere attribuiamus intellectui; uel quia in eo primo inuenitur, sicut uiuere attribuitur animae vegetabili, ut patet in primo de Anima: quia in actibus eius primo apparet uita. Vita ergo spiritualis attribuitur fidei: quia in eius actu primo apparet, quantum eius complementum sit a charitate, & ex hoc ipsa est forma aliarum uirtutum.

Ad xiii. Dicendum, quod in habente charitatem non potest esse aliquid actus uirtutis, nisi a charitate formatus. Aut enim actus ille erit in finem debitum ordinatus, & hoc non potest esse, nisi per charitatem in habente charitatem: aut non est ordinatus in debitum finem, & sic non erit actus uirtutis. Unde non potest esse, quod actus fidei sit formatus a gratia, & non a charitate: quia gratia non habet ordinem ad actum, nisi charitate mediante.

ARTICVLVS VI.

Utrum fides informis sit uirtus.

Extorquetur, utrum fides informis sit uirtus. Et uidetur quod sic. Illud enim quod fides a charitate

consequitur, non potest esse ipsi fidei essentiale, cum sine eo fides esse possit: sed per id quod est alicuius accidentale non collocatur aliquid in genere, ergo fides per id quod est formata a charitate, non collocatur in genere uirtutis, ergo sine forma charitatis est uirtus.

¶ 2. Præ. Vitiū nihil opponitur, nisi uirtuti, uel uirtutum: sed infidelitas uitiū est, quæ opponitur fidei informi, non ut uitiū. ergo uirtuti, & sic id quod prius. Sed dicendum quod infidelitas opponitur soli fidei formate.

¶ 3. Sed contra, habitus oportet esse oppositos, quorum sunt actus oppositi: sed fides informis, & infidelitatis sunt actus oppositi, & assentire, & dissentire. ergo fides informis infidelitati opponitur.

¶ 4. Præ. Virtus nihil aliud esse uidetur, quam habitus alicuius potentie perfectius: sed per fidem informem intellectus perficitur. ergo uirtus.

¶ 5. Præ. Habitūs infūsūs sūt nobiliores habitūs acq̄uistis: sed habitūs acq̄uistis, politici dicuntur uirtutes sine charitate, sicut a philosophis ponuntur. ergo multo fortius fides quæ est habitus informis, cum sit habitus infusus, uirtus est.

¶ 6. Præ. Aug. dicit quod ceteræ uirtutes, præter charitatē, possunt esse sine gratia. ergo fides informis quæ est sine gratia, est uirtus.

SED CONTRA. Omnes uirtutes sunt conuenientes, ut quæ habet unam, omnes habet, sicut dicit Aug. sed fides informis non est aliis annexa. ergo non est uirtus.

¶ 2. Præ. Nulla uirtus est in demoniis. fides informis est in demoniis. nam demones credunt. tunc. ergo &c.

RESPON. Dicendum, quod loquendo proprie de uirtute, fides informis non est uirtus. Cuius ratio est, quia uirtus proprie loquendo est habitus potens elicere actum perfectum. Quod autem aliquis est ex duabus potentibus, non potest dici perfectum nisi in utraque potentia perfectio inueniatur: & hoc patet tam in uirtutibus moralibus, quam in intellectualibus: perfecta enim cognitio conclusionum duo exigitur principiorum intellectum, & rationem deductam tunc principium in conclusiones. siue ergo aliquid circa principia erret uel dubitet, siue in ratiocinando deficiat, aut nimis ratiocinationis non conuenienter dat, non erit in eo perfecta conclusio nisi in utraque uirtute. Unde nec scia, quod uirtus intellectualis est. Similiter debitus actus concupiscibilis ex ratione & concupiscibili dependet. Unde si ratio non sit perfecta per prudentiam, non potest esse actus concupiscibilis ad bonum, propter quod nec temperantia, nec aliquid uirtus moralis sine prudentia esse potest, ut dicitur in 7. Eth. Cum ergo credere dependeat ex intellectu, & uoluntate, ut ex supra dictis patet, non potest esse talis actus perfectus, nisi & uoluntas sit perfecta per charitatem, & intellectus per fidem. Unde est quod fides informis non potest esse uirtus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliquid potest esse accidentale alicui prout est in genere naturæ, quod est sibi essentiale prout refertur ad genus moris, sed uirtutem uel uirtutem sicut finis debet esse commensuratum, uel quilibet alia circumstantia debet. Et similiter id, quod fides ex charitate recipitur sibi accidentale secundum genus naturæ, sed esse formale prout refertur ad genus moris, & ideo per hoc ponitur in genere uirtutis.

AD II. Dicendum, quod uirtuti non solum opponitur uirtuti perfecta: sed ei quod imperfectum est in genere uirtutis, sicut intemperantia naturali habitui, quod est concupiscibili ad bonum, & sic infidelitas.

In sol. ad 2. art.

2. de aia c6. 44. & 45. c. 2.

23. q. 4. art.

litas informi fidei opponitur. Tertium concedimus.

Ad III. Dicendum, quod per fidem inordinem intellectus non perducitur in perfectionem sufficientem virtuti, vt ex dictis patet.

Ad V. Dicendum, quod philosophi non considerant virtutes secundum quod sunt principia actus meritorij: & ideo secundum eos habitus non formati charitate, possunt dici virtutes, non autem secundum theologum.

Ad VI. Dicendum, quod Augustinus accipit lar ge virtutes, omnes habitus perficientes ad actus laudabiles. Vel potest dici, quod non intelligit Augustinus, quod habitus sine gratia existentes virtutes dicantur; sed quia aliqui habitus, qui sunt virtutes quando sunt cum gratia, remanent sine gratia, non tamen tunc sunt virtutes.

ARTICVLVS VII.

Vtrum idem sit habitus fidei informis, & formati.

SEPTIMO quaeritur, utrum sit idem habitus fidei informis, & formati. Et videtur quod non. Gratia enim adueniens non habet maiorem efficaciam in fideli, quam in infideli; sed in infideli cum conuertitur cum gratia, habitus fidei infunditur simul. ergo & similiter in fideli, & ita habitus fidei formati, est alius ab habitu fidei informis.

¶ 2 Præ. Fides informis est principium timoris seruili, fides autem formata timoris casti uel initialis; sed adueniente timore filiali, aut casto, timor seruili expellitur. ergo & adueniente fide formata fides informis expellitur, & sic non est idem habitus vtrique.

¶ 3 Præ. Sicut dicit Boetius, accidentia corrumpi possunt, alterari autem minime; sed habitus fidei informis est quoddam accidens. ergo non potest alterari, vt ipsamet fiat formatus.

¶ 4 Præ. Adueniente vita recedit mortuum; fides autem informis sine operibus mortua est, vt dicitur la. 2. ergo adueniente charitate, quæ est principium vite, tollitur fides informis, & ita non sit formata.

¶ 5 Præ. Ex duobus accidentibus non fit vnus; sed fides informis est quoddam accidens. ergo non potest esse quod ex ea, & charitate fiat vnum, quod uideretur, si ipsamet fides informis formaretur.

¶ 6 Præ. Quæcunque differunt genere, differunt etiam specie & numero; sed fides informis, & formata differunt genere, cum vna sit uirtus, non autem alia. ergo differunt, & specie & numero.

¶ 7 Præ. Habitus penes actus distinguuntur; sed fidei informis, & formata sunt diuersi actus, scilicet credere in Deum, & credere Deum uel Deo. ergo sunt diuersi habitus.

¶ 8 Præ. Diuersi habitus, diuersis uitiis tolluntur, cum vnusquodque tollatur per suum contrarium, & vnus uni sit contrarium; sed fides formata tollitur per peccatum fornicationis, non autem fides informis; sed solum per peccatum infidelitatis. ergo fides informis, & formata sunt diuersi habitus.

SED CONTRA, lac. 2. dicitur, Fides sine operibus mortua est, gl. quibus reuiuiscit. ergo ipsa fides informis, quæ mortua fuit, formatur & reuiuiscit.

¶ 2 Præ. Res non diuersificantur penes ea, quæ sunt extra essentiam rerum: sed charitas est extra essentiam fidei. ergo ex hoc quod est sine charitate, vel cum charitate, non diuersificatur habitus fidei.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc sunt diuersæ opiniones. Quidam. n. dicunt quod habitus, qui sunt informis, nunquam efficiuntur formati: sed cum ipsa gratia infunditur quidam nouus habitus, qui est fides formata, & eo adueniente, habitus fidei informis discedit. Sed hoc non potest esse,

A quia nihil expellitur nisi per suum oppositum. si igitur per habitum fidei formatam expellitur habitus fidei informis, cum non opponatur ei ratione informitatis, oportebit ipsam informitatem esse de essentia fidei informis, & sic erit per essentiam suam malus habitus: nec poterit esse donum Dei. Et præterea quando peccat aliquis mortaliter, tollitur gratia & fides formata: tamen uidemus fidem remanere. Nec est probabile quod dicunt, quod iterum donum fidei informis ei infundatur: quia sic ex hoc ipso quod aliquis peccat, disponderetur ad recipiendum aliquod donum a Deo. Alij dicunt, quod non tollitur habitus, sed tantum actus fidei informis, adueniente charitate. Sed hoc non potest stare: quia sic habitus remaneret ociosus. Et præterea cum actus fidei informis non habet essentialem contrarietatem ad actum fidei formati, non potest per eum impediri. Nec potest iterum dici, quod vtrique actus & habitus simul sit: quia omnem actum, quæ facit fides informis, potest facere fides formata, unde idem actus esset a duobus: quod non contingit. Et ideo dicendum est aliud, quod fides informis manet adueniente charitate, & ipsamet formatur, & sic sola informitas tollitur. Quod sic potest uideri. In potentij. n. vel habitibus ex duobus attenditur diuersitas. ex obiectis, & ex diuerso modo agendi: diuersitas autem obiectorum diuersificat potentias, & habitus esse trahit, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentia, vel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incomplementum. quod n. aliquis clarius vel minus clare uideat, vel opus castitatis proprius vel minus propterea exerceat, non diuersificat potentiam uisuum vel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiorē, uel minus perfectum. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides. n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. vnus est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

B tollitur habitus, sed tantum actus fidei informis, adueniente charitate. Sed hoc non potest stare: quia sic habitus remaneret ociosus. Et præterea cum actus fidei informis non habet essentialem contrarietatem ad actum fidei formati, non potest per eum impediri. Nec potest iterum dici, quod vtrique actus & habitus simul sit: quia omnem actum, quæ facit fides informis, potest facere fides formata, unde idem actus esset a duobus: quod non contingit. Et ideo dicendum est aliud, quod fides informis manet adueniente charitate, & ipsamet formatur, & sic sola informitas tollitur. Quod sic potest uideri. In potentij. n. vel habitibus ex duobus attenditur diuersitas. ex obiectis, & ex diuerso modo agendi: diuersitas autem obiectorum diuersificat potentias, & habitus esse trahit, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentia, vel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incomplementum. quod n. aliquis clarius vel minus clare uideat, vel opus castitatis proprius vel minus propterea exerceat, non diuersificat potentiam uisuum vel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiorē, uel minus perfectum. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides. n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. vnus est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

C obiectorum diuersificat potentias, & habitus esse trahit, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentia, vel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incomplementum. quod n. aliquis clarius vel minus clare uideat, vel opus castitatis proprius vel minus propterea exerceat, non diuersificat potentiam uisuum vel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiorē, uel minus perfectum. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides. n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. vnus est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

D AD PRIMUM ergo dicendum, quod gratia non habet maiorem efficaciam cum infunditur fideli, quam infideli: sed hoc est per accidens, quia in eo quod tunc habet fidem, non alium habitum fidei causa; quia ipsum inuenit, sicut ex doctrina alicuius doctus docetur infideli: sed sciens non acquirit nouum habitum: sed in scientia prius habita fortificatur.

AD II. Dicendum, quod timor seruili non excludit adueniente charitate, quantum ad substantiam doni: sed quantum ad seruitutem. Sic fides quantum ad informitatem formati solum adueniente gratia.

E AD III. Dicendum, quod quantum ad accidens non possit alterari: subiectum tamen accidentis secundum aliquod accidens alteratur, & sic accidens uariari dicitur, sicut albedo fit maior uel minor, subiecto secundum albedinem alterato.

AD IIII. Dicendum, quod adueniente uita, non oportet quod tollatur mortuum, sed mors: & ita non tollit fides informis, sed informitas per charitatem.

AD V. Dicendum, quod quantum ad accidens potest per aliud perfici, sicut color per lucem, & sic fides per charitatem perficitur.

AD VI. Dicendum, quod fides informis, & formata non dicuntur diuersa in genere, quasi in diuersis generibus existetia: sed sicut perfectum quod attingit ad rationem generis, &

In corp.

in corp.

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud